

**NASTAVNI ZAVOD ZA
JAVNO ZDRAVSTVO
OSJEČKO - BARANJSKE
ŽUPANIJE**

Služba za javno zdravstvo

Teaching Institute of Public Health for the Osijek-Baranja County

Department of Public Health

31000 Osijek, Drinska 8, Croatia; telefon 031 225 700, telefax 031 206 870; e-mail: zzjz-os@os.htnet.hr

**OSOBE S INVALIDITETOM U
OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI U 2021. GODINI**
Persons with disabilities in Osijek-baranja County in 2021

Iz Izvješća o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujan, 2021.

Uredio:

Alen Imširović, dr.med. specijalizant javnozdravstvene medicine

www.zzjosijek.hr

Osijek, ožujak 2022. godine

Uvod

Prema procjenama UN-a problem invalidnosti mnogo je rašireniji nego što se inače misli: od deset stanovnika svake zemlje bar je jedan u izvjesnoj mjeri invalid. Raspolaganje odgovarajućim podacima o dizabilitetu – invaliditetu preduvjet je za planiranje odgovarajućih preventivnih mjera i donošenje programa za osobe s invaliditetom. Uostalom, unaprjeđenje razine zdravlja pučanstva ima za cilj i dodavanje života godinama, odnosno povećanje broja godina života bez bolesti i invaliditeta. Hrvatska je, prepoznajući taj problem, donijela Zakon o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom (NN 64/01), koji propisuje način prikupljanja, obrade i zaštite tajnosti podataka o osobama s invaliditetom. Registar se vodi u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, a počeo je s radom 2002. godine. Prema navedenom Zakonu invaliditet je trajno ograničenje, smanjenje ili gubitak sposobnosti (koje proizlazi iz oštećenja zdravlja) neke fizičke aktivnosti ili psihičke funkcije primjere rene životnoj dobi osobe i odnosi se na sposobnosti, u obliku složenih aktivnosti i ponašanja, koje su općenito prihvaćene kao bitni sastojci svakodnevnog života.

Izvori podataka¹

Podaci se u Registar prikupljaju iz:

a) Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje

Registar kvartalno preuzima podatke od Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u elektronskom obliku o korisnicima invalidskih mirovina te osobama koje temeljem tjelesnog oštećenja ostvaruju materijalna prava iz tog Zavoda.

b) Ministarstva hrvatskih branitelja

Registar preuzima kvartalno podatke o hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata u elektronskom obliku te podatke za ratne vojne invalide II. svjetskog rata, za osobe nastradale na služenju vojnog roka od 15. svibnja 1945. do 17. kolovoza 1990., mirnodopske i civilne invalide iz Domovinskog rata, II. svjetskog rata i poraća.

c) Socijalne skrbi

Centri za socijalnu skrb općina dostavljaju preslike obrasca "Nalaz i mišljenje" prvostupanijskih tijela vještačenja.

d) Prosvjete

Županijski uredi za obrazovanje dostavljaju presliku rješenja o primjerenom obliku školovanja. Liječnici u povjerenstvu za utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta u sustavu školstva prijavu vrše na obrascu "Obrazac o invaliditetu". Ministarstvo znanosti i obrazovanja dostavlja presliku Drugostupanijskog tijela vještačenja o primjerenom obliku školovanja.

e) Zdravstva

Primarna zdravstvena zaštita i specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita prijavu dostavljaju na Obrascu o invaliditetu koji je propisan Pravilnikom o obrascu za dostavljanje podataka Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom (NN 07/02). Hrvatski zavod za javno zdravstvo (Služba za socijalnu medicinu) dostavlja godišnju bazu podataka hospitalizacija i bazu podataka o umrlima.

f) Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka

Temeljem čl. 6 st. 2. Pravilnika o znaku pristupačnosti (NN 16/05), nadležna tijela državne uprave dostavljaju kopije rješenja o znaku pristupačnosti Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom. Temeljem Pravilnika o postupku i načinu ostvarivanja prava na oslobađanje plaćanja godišnje naknade za uporabu javnih cesta i cestarine (NN 143/06), nadležno ministarstvo dostavlja kopije rješenja o oslobađanju plaćanja godišnje naknade za uporabu javnih cesta i cestarine Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom.

i) Zavoda za vještačenje i profesionalnu rehabilitaciju

Zavod za vještačenje i profesionalnu rehabilitaciju dostavlja nalaz i mišljenje jedinstvenog tijela vještačenja.

Ovogodišnje izvješće o osobama s invaliditetom sadrži prikaze općih sociodemografskih parametara te podatke o vrstama oštećenja i oštećenjima funkcionalnih sposobnosti za RH te za svaku županiju zasebno. Sve obrade iz ovog izvještaja rađene su sa stanjem na dan 09.09.2021. godine i u potpunosti su prilagođene novom načinu vještačenja, te nema mogućnosti za podatke koji su se nekad prikupljali po starom načinu utvrđivanja invaliditeta. Iz navedenog se razloga ne može primjerice napraviti obrada prema završenom stupnju obrazovanja i životnim uvjetima (Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom to nema kao obavezno polje prilikom vještačenja). Važno je ovdje istaknuti i metodologiju izračuna prevalencija. Za izračun prevalencije invaliditeta u RH i po županijama korišteni su parametri Hrvatskog registra o osobama s invaliditetom te službene procjene broja stanovnika Državnog zavoda za statistiku za 2019. godinu.

¹ Svi podaci i statistika preuzeti su iz Izvješća o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujna, 2021.

Opći sociodemografski podaci

U Osječko-baranjskoj županiji, stanje na dan 09.09.2021., žive 39864 osobe s invaliditetom od čega je 23567 muškog spola (59%) i 16297 ženskog spola (41%) te na taj način osobe s invaliditetom čine 14,6% ukupnog stanovništva Osječko-baranjske županije. Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 21076 (53%), je u dobnoj skupini 20-64 godina. Invaliditet je prisutan u svim dobnim skupinama, a u udjelu od 10% prisutan je i u dječjoj dobi, 0-19 godina. Ukoliko se razmotri koliki je udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu županije, prema navedenim dobnim skupinama, dolazimo do podatka da je Osječko-baranjska županija iznad prosjeka RH za radno-aktivnu dobnu skupinu, ispod prosjeka za dječju dob i dobnu skupinu 65+, a ukupna prevalencija je malo iznad prosjeka RH.

Prikaz udjela osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu gradova Osječko-baranjske županije te razrada prema spolu i dobnim skupinama nalaze se u tablicama 1. i 2.

Tablica 1. Prikaz udjela osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu gradova Osječko-baranjske županije – prevalencija invaliditeta na 10000 stanovnika, stanje na dan 09.09.2021.

Grad	Broj osoba	% od ukupnog broja osoba s invaliditetom	Prevalencija / 10000 stanovnika
OSIJEK	15.202	2,6	37
ĐAKOVO	3.325	0,6	8
NAŠICE	2.188	0,4	5
BELIŠĆE	1.540	0,3	4
ČEPIN	1.519	0,3	4
VALPOVO	1.482	0,3	4
ĐURĐENOVAC	1.147	0,2	3
BELI MANASTIR	1.111	0,2	3
DONJI MIHOLJAC	943	0,2	2
DARDA	859	0,2	2
ERDUT	844	0,1	2
BILJE	616	0,1	2
SEMELJCI	612	0,1	2
BIZOVAC	585	0,1	1
ANTUNOVAC	579	0,1	1
KOŠKA	521	0,1	1
PODGORAČ	423	0,1	1
KNEŽEVI VINOGRADI	400	0,1	1
ČEMINAC	400	0,1	1
PETRIJEVCI	371	0,1	1
ERNESTINOVO	352	0,1	1
STRIZIVOJNA	317	0,1	1
DRENJE	306	0,1	1
PETLOVAC	295	0,1	1
VLADISLAVCI	272	0,1	1
DRAŽ	271	0,1	1
FERIČANCI	271	0,1	1
SATNICA ĐAKOVAČKA	271	0,1	1
VIŠKOVCI	258	0	1
MARIJANCI	257	0	1
POPOVAC	251	0	1
VILJEVO	242	0	1
GORJANI	226	0	1
PUNITOVCI	218	0	1
MAGADENOVAC	209	0	1
DONJA MOTIČINA	206	0	1
TRNAVA	189	0	0
ŠODOLOVCI	179	0	0
JAGODNJAK	171	0	0
LEVANJSKA VAROŠ	159	0	0
PODRAVSKA MOSLAVINA	139	0	0
VUKA	138	0	0
Ukupno	39864		

Tablica 2. Prikaz broja osoba s invaliditetom prema spolu, dobnim skupinama i gradovima Osječko-baranjske županije, stanje na dan 09.09.2021.

Grad	Dobne skupine					
	0-19		20-64		65+	
	m	ž	m	ž	m	ž
ANTUNOVAC	49	18	252	120	85	55
BELI MANASTIR	79	62	320	203	269	178
BELIŠĆE	78	93	569	304	284	212
BILJE	37	18	232	116	131	82
BIZOVAC	30	18	191	110	129	107
ČEMINAC	31	17	151	50	103	48
ČEPIN	85	61	546	282	337	208
DARDA	65	56	284	183	172	99
DONJA MOTIČINA	9	5	90	29	41	32
DONJI MIHOLJAC	58	41	312	180	212	140
DRAŽ	19	19	85	39	68	41
DRENJE	22	17	143	51	39	34
ĐAKOVO	192	134	1317	622	564	496
ĐURĐENOVAC	66	45	401	180	231	224
ERDUT	56	46	254	150	189	149
ERNESTINOVO	17	20	155	55	66	39
FERIČANCI	15	6	109	33	57	51
GORJANI	16	18	89	33	39	31
JAGODNJAK	17	22	36	38	34	24
KNEŽEVI VINOGRADI	26	13	143	78	92	48
KOŠKA	31	26	178	85	106	95
LEVANJSKA VAROŠ	14	2	67	31	17	28
MAGADENOVAC	20	10	59	42	44	34
MARIJANCI	17	14	97	52	47	30
NAŠICE	143	88	739	417	396	405
OSIJEK	868	524	4525	3087	2885	3313
PETLOVAC	27	13	114	50	57	34
PETRIJEVCI	26	16	126	69	73	61
PODGORAČ	39	24	124	72	69	95
PODRAVSKA MOSLAVINA	17	8	59	19	25	11
POPOVAC	16	20	79	45	65	26
PUNITOVCI	18	14	77	38	39	32
SATNICA ĐAKOVAČKA	16	11	115	59	49	21
SEMELJCI	47	50	239	123	77	76
STRIZIVOJNA	29	16	140	49	50	33
ŠODOLOVCI	10	11	43	38	41	36
TRNAVA	12	8	79	30	36	24
VALPOVO	75	31	581	257	279	259
VILJEVO	19	14	71	54	50	34
VIŠKOVCI	15	10	110	51	40	32
VLADISLAVCI	13	7	105	57	41	49
VUKA	4	5	67	22	23	17

Iz Osječko-baranjske županije, u Hrvatski registar o osobama s invaliditetom, pristigla su rješenja o primjerenom obliku školovanja za 4059 osoba s većim brojem muških osoba (62%). Oštećenja govorno-glasovne komunikacije i specifične teškoće učenja, višestruka oštećenja i intelektualna oštećenja najčešći su specificirani uzroci koji određuju potrebu primjerenog oblika školovanja. U Osječko-baranjskoj županiji živi 7090 branitelja s invaliditetom te 465 osoba koje imaju posljedice ratnih djelovanja iz II. svjetskog rata ili su civilni invalidi rata i poraća.

Vrste oštećenja i oštećenja funkcionalnih sposobnosti

Najčešće vrste oštećenja kod osoba s invaliditetom s područja Osječko-baranjske županije, na temelju Zakona o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom (NN 64/01), višestruka su oštećenja te oštećenja lokomotornog sustava (tablica 3.a). Vrste oštećenja koje uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe razvrstane prema spolu i dobnim skupinama nalaze se u tablici 3.b.

Tablica 3.a. Prikaz vrsta oštećenja koje uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe s područja Osječko-baranjske županije, stanje na dan 09.09.2021.

Vrste oštećenja	Ukupan broj	% od ukupnog broja osoba s invaliditetom	Prevalencija / 10000 stanovnika
Višestruka oštećenja	11449	2,0	28
Oštećenja lokomotornog sustava	10411	1,8	26
Mentalna oštećenja	10325	1,8	25
Oštećenja drugih organa i organskih sustava, kromosomopatije, prirođene anomalije i rijetke bolesti	9042	1,5	22
Oštećenja središnjeg živčanog sustava	5082	0,9	13
Oštećenja govorno-glasovne komunikacije	2367	0,4	6
Intelektualna oštećenja	2227	0,4	5
Oštećenja vida	1230	0,2	3
Oštećenja sluha	1129	0,2	3
Oštećenja perifernog živčanog sustava	1064	0,2	3
Poremećaji iz spektra autizma	252	0	1
Gluhosljepoća	15	0	0

Tablica 3.b. Prikaz vrsta oštećenja koje uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe prema spolu i dobnim skupinama s područja Osječko-baranjske županije, stanje na dan 09.09.2021.

Vrste oštećenja	Spol	Dobne skupine		
		0-19	20-64	65+
Višestruka oštećenja	ž	618	2314	2100
	m	989	3742	1686
Oštećenja lokomotornog sustava	ž	80	1996	2539
	m	83	3280	2433
Mentalna oštećenja	ž	102	1659	1341
	m	272	5030	1921
Oštećenja drugih organa i organskih sustava, kromosomopatije, prirođene anomalije i rijetke bolesti	ž	191	2504	2434
	m	250	1967	1696
Oštećenja središnjeg živčanog sustava	ž	251	1064	1028
	m	345	1407	987
Oštećenja govorno-glasovne komunikacije	ž	343	447	67
	m	672	768	70
Intelektualna oštećenja	ž	277	610	42
	m	406	856	36
Oštećenja vida	ž	43	216	307
	m	56	367	241
Oštećenja sluha	ž	44	191	221
	m	62	383	228
Oštećenja perifernog živčanog sustava	ž	15	208	137
	m	13	471	220
Poremećaji iz spektra autizma	ž	45	25	0
	m	144	37	1
Gluhosljepoća	ž	1	3	3
	m	0	4	4

Najčešći uzroci oštećenja lokomotornog sustava koji uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose funkcionalnom oštećenju, pripadaju skupini dorzopatija (M40-M54), dok najčešći uzroci mentalnih oštećenja koji uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose funkcionalnom oštećenju pripadaju skupini neurotičkih poremećaja, vezanih uz stres i somatoformnih poremećaja (F40-F49).

Broj osoba sa 100% oštećenjem moguće je prikazati samo, zbog nepostojanja jedinstvenog propisa, prikazom stanja u resorima koji koriste postotke za vrednovanje opsega oštećenja. Takvim načinom prikaza dolazimo do podataka da je u Osječko-baranjskoj županiji 0,3%, od ukupnog broja osoba s invaliditetom, vještačeno kao osobe sa 100% oštećenjem od čega je 949 u bazi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, 78 branitelja Domovinskog rata, dok ih 5 ima 100% oštećenje kao posljedicu ratnih ili poratnih događanja u II. svjetskom ratu.

U tablici 4. prikazani su podaci o nekim dijagnozama koje se mogu kvalificirati kao teži oblici invaliditeta.

Tablica 4. Prikaz nekih dijagnoza koje u potpunosti ili većoj mjeri invalidiziraju osobu s područja Osječko-baranjske županije, stanje na dan 09.09.2021.

MKB šifra	Opis dijagnoze	Broj osoba
F00-F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji	1641
F20-F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanuti poremećaji	1546
F84	Pervazivni razvojni poremećaj (autizam)	238
G10-G13	Sistemne atrofije koje zahvaćaju središnji živčani sustav	30
G70-G73	Bolesti mioneuralne veze i mišića	89
G80-G83	Cerebralna paraliza i ostali paralični sindromi	1688
H53-H54	Vidni poremećaji i sljepoća	1076
H90-H95	Drugi poremećaji uha	1101
Q90	Down sindrom	129
S48	Amputacija obje nadlaktice	3
S58	Amputacija obje podlaktice	1
S78	Amputacija obje natkoljenice	5
S88	Amputacija obje potkoljenice	4
S98	Amputacija oba stopala	3
G35	Multipla skleroza	245

Najčešća oštećenja funkcionalnih sposobnosti kod osoba s invaliditetom s područja Osječko-baranjske županije psihičke su bolesti te kronične bolesti (tablica 5.a). Prikaz prema oštećenjima funkcionalnih sposobnosti s pripadajućim razradama prema razinama oštećenja te spolu i dobnim skupinama nalaze se u tablicama 5.a i 5.b. Ovdje je važno istaknuti da se oštećenja funkcionalnih sposobnosti procjenjuju od 01.01.2015. godine od uspostave jedinstvenog tijela vještačenja.

Tablica 5.a. Prikaz prema oštećenjima funkcionalnih sposobnosti – razrada prema razinama oštećenja osoba s područja Osječko-baranjske županije, stanje na dan 09.09.2021.

Vrste oštećenja	1. razina	2. razina	3. razina	4. razina	Nedefinirano	Ukupno
Psihičke bolesti	165	480	465	144	7191	8445
Kronične bolesti	649	1493	1996	827	6	4971
Višestruke teškoće	-	-	-	-	-	2348
Intelektualne teškoće	32	159	190	302	1441	2124
Poremećaj glasa, jezika i govora	13	27	33	73	1853	1999
Tjelesno oštećenje	249	398	350	299	1	1297
Oštećenje vida	63	71	93	101	753	1081
Oštećenje sluha	31	84	103	52	648	918
Kronične bolesti kod djece	25	164	338	140	0	667
Razvojne teškoće koje nisu definirane listom oštećenja	17	82	267	117	1	484
Poremećaj iz autističnog spektra	-	-	22	147	64	233
Gluhosljepoća	-	-	0	3	1	4

Tablica 5.b. Prikaz prema oštećenjima funkcionalnih sposobnosti – razrada prema spolu i dobnim skupinama osoba s područja Osječko-baranjske županije, stanje na dan 09.09.2021.

Vrste oštećenja	Spol	Dobne skupine		
		0-19	20-64	65+
Psihičke bolesti	ž	74	1358	1125
	m	182	4034	1672
Kronične bolesti	ž	56	1439	1480
	m	39	1038	919
Višestruke teškoće	ž	382	513	21
	m	566	855	11
Intelektualne teškoće	ž	256	586	40
	m	368	838	36
Poremećaj glasa, jezika i govora	ž	280	416	35
	m	517	715	36
Tjelesno oštećenje	ž	50	294	320
	m	61	352	220
Oštećenje vida	ž	37	186	269
	m	42	325	222
Oštećenje sluha	ž	33	172	159
	m	46	329	179
Kronične bolesti kod djece	ž	318	-	-
	m	349	-	-
Razvojne teškoće koje nisu definirane listom oštećenja	ž	189	-	-
	m	295	-	-
Poremećaj iz autističnog spektra	ž	40	24	0
	m	134	34	1
Gluhosljepoća	ž	0	2	1
	m	0	0	1